

Op je werk met Goede Trek

Als vogeltrek kan kriebelen, dan toch nooit zo erg als in september en oktober. Gedragsbiologen spreken wel van Zugunruhe, een onrustige toestand die optreedt bij vogels voor aanvang en tijdens hun trek naar het zomer- en winterkwartier. Sluit je een trekvogel in een dergelijke gesteldheid op in een kooi, dan zal hij zich dwangmatig tegen de tralies werpen, precies in de richting die de evolutie ze heeft meegegeven: zuid moet het gaan, zuid en nergens anders heen. Ik geloof dat ik er zelf ook last van heb, Zugunruhe. Al trek ik in de herfst liever west naar de duinen richting zee. En op een doordeweekse dag op het werk sta ik rond koffietijd met mijn neus gedrukt tegen het raam met het beste uitzicht. Gewoon uit nieuwsgierigheid om te zien of er nog wat leuks voorbij vliegt. Stiekem voel je dan nog het meest op je gemak bij een grote blauwe leegte of hondenweer waarin geen veer zich voortbeweegt. Want zie je zelfs vogeltrek op je werk, op meerdere kilometers van de kust, dan weet je dat het goed mis is. Dan mis je een van de indrukwekkendste verschijnselen uit de Nederlandse natuur, Goede Trek.

Met Goede Trek moet je op een duintop zitten, of op de vinkenbaan als je toevallig ringer bent, zoals ik. Niets is zo spannend wanneer zo ergens eind september – van de ene op de andere dag – het buitenduin in de vroege schemering blijkt te miegelen van de Roodborsten, Heggenmussen en Zwartkoppen. Dat moet betekenen dat de voorgaande nacht een grote trek golf uit het Noorden is aangekomen, en meestal duurt het dan maar een half uurtje tot zonsopkomst of ook de Graspiepers komen los, de netten van de ringers hangen vol, en de vogeltrek laat zich in zijn massale omvang zien. Behalve imponerend grote aantallen is er op dagen van Goede Trek ook altijd verhoogde kans op een leuke waarneming, een overtrekkende leuke Pieper, een zeldzame Gors of Boszanger bij de netten. Zaak dus om goed op te blijven letten.

Helaas is het niet altijd kermis, echt Goede Trek is er maar een aantal ochtenden per jaar - meestal niet in het weekend - en het is dus belangrijk je vrije ochtenden verstandig uit te kiezen. Al denk je met flink wat ervaring toch aardig te weten wanneer en onder welke weersomstandigheden er Goede Trek zal zijn, in de praktijk blijkt het knap lastig te voorspellen. Natuurlijk is er al jaren vaste hulp bij het inplannen van je agenda: Erwin Kroll, de vogellijn, en de telefoon om een vriend te bellen die die ochtend wel in het veld was. Maar in de nieuwe eeuw staat je een heel scala aan nieuwe informatiebronnen ter beschikking, allemaal via het internet. In een handomdraai vind je het weerbericht voor heel Europa (depressies in Zuid-Scandinavië betekent *meestal* weinig goeds). Mijn volgende plek op het web in voorbereiding op een dagje vogelen: The

Netherlands Bird Avoidance Model. In eerste instantie ontwikkeld voor de luchtvaart om het risico van vogelaanvaringen met vliegtuigen te kunnen inschatten, voorspelt dit model dagelijks de sterkte van de nachttrek. Met aanvullende e-mailtjes van radar-ornitholoog Hans van Gasteren geeft dat een idee hoe sterk de nachtelijke vogeltrek zal zijn, bepalend voor het vangsucces op vinkenbanen de volgende ochtend.

Maar mijn absolute favoriet, de site waarop je bijna kunt vogelen zonder het huis nog uit te hoeven: trektellen.nl. Deze website werd gelanceerd in oktober 2003, met als doel het verzamelen van de resultaten van de trektel-inspanningen in Nederland. Aanvankelijk presenteerden slechts 11 telposten hier dagelijks hun waarnemingen, maar de site werd in een razend tempo populair. Er volgde zelfs een flinke opleving van het trektellen in Nederland en België! Maart 2004: 39 aangesloten telposten. Augustus 2004: 49 telposten, gevolgd door 33 Vlaamse telposten en de eerste twee ringstations. Vanaf dat moment gaat het hard. November 2005: 111 telposten. September 2006: 230 aangesloten telposten, 11 ringstations en 60 miljoen geregistreerde vogels over 100.000 teluren, een unieke situatie binnen trektellend Europa en daarbuiten.

Zie hier de moderne situatie. Niet meer op een mooie ochtend melancholisch op je werk met je neus tegen het raam. Maar snelle bevrediging van de nieuwsgierigheid: om elf uur even checken op het web wat er een uur eerder over de telposten is gevlogen. En heb je verdere afleiding nodig later op de dag: maak wat grafiekjes van doortrekkpatronen, blader door jaren waarnemingen van anderen, en zie plotseling je eigen waarnemingen in een breder perspectief. Ik zou het niet meer willen missen.

Maar toch, dat beeld van die onwetende vogelaar die 's ochtends met een kop koffie een kwartiertje dromerig naar buiten staart, ik vind het wel romantisch. Onbevredigde nieuwsgierigheid heeft iets moois, iets spannends en motiverends. En dan is er nog de hamvraag: helpt het nu, al die online informatie? Mis ik tegenwoordig geen enkele van die dagen meer? Van die dagen waarop je de machtige gang van de seizoenen tot in je tenen voelt, zo'n dag dat je ziet dat er nog grotere dingen aan de hand zijn dan je dagelijkse stadse beslommeringen, zo'n dag met Goede Trek? U voelt hem al aankomen, ik vrees van niet. Goede Trek voorspellen is het koffiedik kijken voorbij, maar makkelijk, dat is het nog lang niet. Bij het uitkiezen van je vrije vogeldag is het misschien toch het beste blind te blijven varen op opa's wijsheden uit de jaren '20. Om er maar eens een te noemen: "t zal betere manneke als de wind uit een ander gat blaast"¹.

<http://www.trektellen.nl/>

<http://ecogrid.sara.nl/bambas/migration/index.php>

Adriaan Dokter

¹ Bron: Alfons Willemsen over zijn opa, www.trektellen.nl, 20 sept. 2006